

@fosselat

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع

خانواده (همسر و فرزند) هدیه خداوند

تدبیر در کاربردهای مثبت و معنوی واژه "هَبَه" در قرآن

تهیه شده توسط حجت الاسلام علی رجبی

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ
وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا (فرقان ۷۴)

و [در دعایشان] می گویند: پروردگارا! ما را از سوی همسران و فرزندانمان خوشدلی و خوش حالی عنایت کن! و پیشوای پرهیزگارانمان قرار ده!

@fosselat

- * معنای واژه "هَبَّة"
- * موارد تکرار واژه "هَبَّة" در قرآن
- * دسته بندی موضوعی آیات

۱- هدیه حکمت

۲- هدیه رحمت

۳- هدیه داشتن حکومت الهی ، دعای سلیمان (ع)

۴- هدیه همسر با ایمان و صالحه

۵- هدیه خداوند برای والدین (فرزند دختر یا پسر)

۶- هدیه فرزند با ایمان و شایسته (ذریه مبارک ابراهیم خلیل الله (ع))

* نتیجه و جمع بندی تدبیر در واژه "هَبَّة"

وَهَبَ : هِبَه : بخشیدن و دادن به غیر عوض .

الهِبَةُ : أَنْ تَجْعَلَ مَلِكًا لِغَيْرِكَ بِغَيْرِ عَوَضٍ (مفردات راغب اصفهانی)

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ... (ابراهیم ۳۹)

همه ستایش‌ها ویژه خداوندی است که اسماعیل و اسحاق را در سن سالخوردگی به من بخشید

وَهَّاب : از اسماء حسناى الهى (بسیار عطا کننده)

۳ مرتبه در قرآن ذکر شده است

[قاموس قرآن، ج ۷، ص ۲۵۵، علی اکبر قریشی ۱۳۰۷]

ماضی معلوم : **وَهَبَ** ، **وَهَبْتَ** ، **وَهَبْنَا** ....

مضارع معلوم : **يَهَبُ** ، **أَهَبَ** .

امر معلوم : **هَبْ**

صيغه مبالغه : **وَهَّاب**

هِبَه (وَهَبَ) : بخشیدن

آگاهی: تکرار واژه "وَهَب" با مشتقاتش در قرآن ۲۵ مرتبه می باشد .

آگاهی: واژگان قریب المعنی با واژه «هبه» :

۱- اعطاء ۲- ایتاء ۳- نِحْلَة ۴- انفاق

* موارد تکرار واژه "هبه" در قرآن

- 1- وَهَبَ : تکرار ۲ مرتبه
- 2- وَهَبْتَ : تکرار یک مرتبه
- 3- وَهَبْنَا : تکرار ۹ مرتبه
- 4- لَاهَبَ : تکرار یک مرتبه
- 5- يَهَبُ : تکرار ۲ مرتبه
- 6- هَبَ : تکرار ۷ مرتبه
- 7- الْوَهَابَ : تکرار ۳ مرتبه

جمعاً ۲۵ مرتبه

@fosselat

۱- هدیه حکمت

الف (بخشش دانش نبوت به موسی (ع) (شعرا ۲۱)
 ب (تقاضای ابراهیم (ع) از خداوند (شعرا ۸۳)

فَفَرَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي
رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ

چون از [انتقامِ ظالمانه] شما ترسیدم از دستتان گریختم، [بعد از گریختن و شکیبایی در برابر حوادث]، پروردگارم به من حکمت بخشید و مرا از پیامبران قرار داد

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا
وَالْحَقُّنِي بِالصَّالِحِينَ

پروردگارا! به من حکمت عطا کن! و به شایستگان ملحقم ساز!

@fosselat

۲- هدیه رحمت

- الف) نیایش راسخان در علم (آل عمران ۸)
- ب) خزائن رحمت پروردگار بسیار بخشنده (ص ۹)
- ج) بلند آوازی خاندان ابراهیم (ع) (مریم ۵۰)
- د) هارون (ع) در خدمت اهداف موسی (ع) (مریم ۵۳)

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا
 وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً
 إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

[اینان می‌گویند:] پروردگارا! دل‌هایمان را پس از آن‌که هدایت‌مان کردی منحرف
 مکن! و از سوی خود رحمتی بر ما ببخش؛ زیرا تو بسیار بخشنده‌ای.

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ

مگر خزانه‌های رحمت پروردگارت که توانای شکست‌ناپذیر و بسیار بخشنده است، نزد آنان است [که منصب نبوت را به هر که بخواهند واگذار کنند]؟!

@fosselat

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا

وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا

و از رحمت خود به آنان عطا کردیم، و برای آنان نام نیک بلندمرتبه برجا نهادیم

@fosselat

وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا

و به رحمت خود برادرش هارون را که پیامبر بود به او بخشیدیم

@fosselat

فهرست ۳

*

۳- هدیه داشتن حکومت الهی ، دعای سلیمان (ع) (سوره ص آیه ۳۵)

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي
لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

پروردگارا! مرا بیامرز، و حکومتی به من ببخش که
پس از من سزاوار هیچ کس نباشد، یقیناً تو بسیار بخشنده‌ای

@fosselat

۴- هدیه همسر با ایمان و صالحه

الف) نیایش دائمی بندگان شایسته الهی، (فرقان ۷۴)
 ب) بخشش و بازگرداندن مجدد خانواده ایوب (ع) (ص ۱۴۳)

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ

رَبَّنَا ۱- هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ

۲- وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

و [در دعایشان] می گویند: پروردگارا! ما را از سوی همسران و فرزندانمان خوشدلی و خوشحالی عنایت کن! و پیشوای پرهیزگارانمان قرار ده!

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا
وَذِكْرِي لَآوِلِي الْأَلْبَابِ

خانواده‌اش و مانندشان را با آنان به او بخشیدیم [تا] رحمتی از سوی ما [به او] و تذکری
برای خردمندان [باشد، که ما با هر صاحبِ ایمان و صبری این‌گونه رفتار می‌کنیم]

@fosselat

ه- هدیه خداوند برای والدین (فرزند دختر یا پسر) (سوره شوری آیات ۴۹ و ۵۰)

هدیه خداوند برای والدین (فرزند دختر یا پسر) (شوری ۴۹ و ۵۰)

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ
يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا
وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ {۴۹}
أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا
وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا
< = إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ {۵۰}

مالکیت و فرمانروایی آسمان‌ها و زمین فقط در سیطرهٔ خداست،

هرچه را بخواهد می‌آفریند،

به هرکس بخواهد دختر عطا می‌کند

و به هرکه بخواهد پسر می‌بخشد (۴۹)

یا پسران و دخترانی با هم به آنان عنایت می‌کند

و هرکه را بخواهد نازا قرار می‌دهد

به راستی او دانا و تواناست (۵۰)

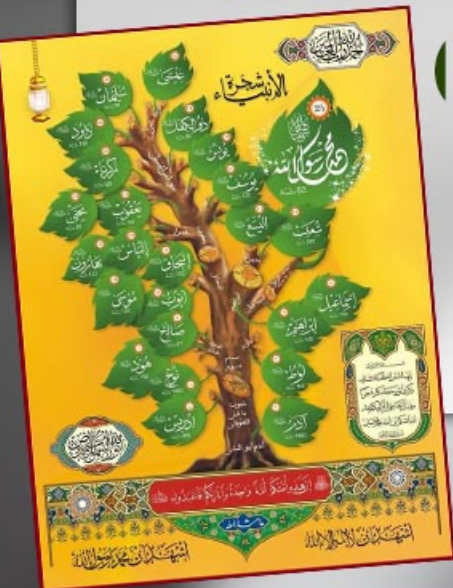
۶- هدیه فرزند با ایمان و شایسته (ذریه مبارک ابراهیم خلیل الله (ع))

الف) اسماعیل و اسحاق فرزندان ابراهیم (ع) (ابراهیم ۳۹)

ب) اسحاق و یعقوب (ع) (انعام ۸۴) (مریم ۴۹) (انبیاء ۷۲) (عنکبوت ۲۷)

ج) یحیی فرزند زکریا (ع) (انبیاء ۹۰) (آل عمران ۳۸) (مریم ۵)

د) عیسی (ع) فرزند مریم (س) (مریم ۱۹)

هدیه فرزند با ایمان و شایسته (ذریه مبارک ابراهیم خلیل الله (ع)

اسماعیل و اسحاق فرزندان ابراهیم (ع) (ابراهیم ۱۴)

الف

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ

إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

همه ستایش‌ها ویژه خداوندی است که اسماعیل و اسحاق را در سنّ سالخوردگی به من بخشید، یقیناً پروردگارم شنونده دعاست

هدیه فرزند با ایمان و شایسته (ذریه مبارک ابراهیم خلیل الله (ع)

اسحاق و یعقوب (ع)

ب

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۚ كُلًّا هَدَيْنَا ۚ وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ ۚ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ
وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ ۚ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (انعام ۸۴)

و اسحاق و یعقوب را به ابراهیم بخشیده، هریک را هدایت کردیم، و نوح را پیش از این، نعمت هدایت داده بودیم، و از فرزندان او داود و سلیمان و ایوب و یوسف و موسی و هارون را در عرصه هدایت قرار دادیم، ما این گونه، نیکوکاران را پاداش می دهیم

فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۚ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا (مریم ۴۹)

چون از آنان و آنچه را در برابر خدا می پرستیدند کناره گرفت اسحاق و یعقوب را به او بخشیدیم، و هریک را پیامبر قرار دادیم

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۚ نَافِلَةً ۚ وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ (انبیاء ۷۲)

و اسحاق و [ینیز] یعقوب را به عنوان [عطایی] افزون به او بخشیدیم و همه را افرادی شایسته قرار دادیم

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۚ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا
وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (عنکبوت ۲۷)

و اسحاق و یعقوب را به اعطا کردیم، و پیامبری و کتاب [آسمانی] را در نسلش قرار دادیم، و پاداشش را در دنیا به او عنایت کردیم، و مسلماً او در آخرت از زمره شایستگان است

هدیه فرزند با ایمان و شایسته (ذریه مبارک ابراهیم خلیل الله (ع)

ج یحیی فرزند زکریا (ع)

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ ۗ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ
وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ (انبیاء ۹۰)

پس دعایش را مستجاب کردیم، و یحیی را به او بخشیدیم، و برای او همسرش را [در عین نازا بودن] صلاحیت بارداری دادیم، آنان همواره در کارهای خیر می‌شتافتند، و ما را از روی امید و بیم می‌خواندند، و پیوسته در برابر ما فروتن بودند

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً
إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ (آل عمران ۳۸)

در آن جا بود که زکریا [با دیدن کرامت و شخصیت مریم] به پیشگاه پروردگارش دست به دعا برداشت و گفت: پروردگارا! مرا [هم] از سوی خود فرزندی پاک و دل‌پسند عطا کن! بی‌تردید تو شنوای دعایی

وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا (مریم ۵)

همانا من پس از خود از خویشاوندانم بیم دارم [که نتیجه تلاش‌هایم را در مورد امور دنیا و آخرت مردم بر باد دهند]، و همسر من از ابتدا نازا بوده، پس مرا از سوی خود فرزندی عطا کن

هدیه فرزند با ایمان و شایسته (ذریه مبارک ابراهیم خلیل الله (ع)

عیسی (ع) فرزند مریم (س) (مریم ۱۹)

د

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ
لِأَهَبَ لَكَ غُلَامًا زَكِيًّا

گفت: جز این نیست که من فرستاده پروردگار توأم، برای این که پسری پاک به تو ببخشم

نتیجه و جمع بندی تدبیر در واژه "هبه"

@fosselat

واژه "هبه" به معنای بخشیدن و دادن به غیر عوض است، که در قرآن ۲۵ مرتبه تکرار شده است.

با تدبیر در همه کاربردهای این واژه در قرآن به این نتیجه می‌رسیم که خداوند برای این واژه یک بار ارزشی مثبت و قداست ویژه‌ای قائل است.

واژه "هبه" در میان مردم بیشتر برای هدایای مادی کاربرد دارد مانند هدیه طلا، خودکار و ...

ولی در قرآن، برای امور بسیار ارزشمند و معنوی به کار رفته است مانند هدیه حکمت، رحمت و نبوت و شجره پیامبران و نیز هدیه همسر و فرزند شایسته.

خانواده (همسر و فرزند) چه هدیه بزرگی هستند که خداوند از این تعبیر استفاده می‌کند که آن را در ردیف هدایای مقدّس و با عظمتی همانند "نبوت" قرار داده است.

سزاوار است همه انسان‌ها خصوصا مومنان قدردان این موهبت بزرگ الهی باشند.